

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XXVI. Da primo sensus & motus domicilio Aristotelis, Galenique disputatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

DE PRIMO SENSUS ET MOTVS
domicilio Aristotelis Galenicque
disputatio.

CAPVT XXVI.

Rimum disputationis caput est de sensu & motu principio, deque prima & præcipua vtriusque facultatis sede. De quo nisi antea dicatur, nihil dici potest de altero, quod ad neruorum originem spectat.

Aristotelis
opinio.

1. Aristoteles sensum omnem & motum à corde pendere, multis modis demonstrat. Primum quoniam hoc membrum vt ante omnia alia formatur (saltem prius quàm cerebrū, aduersario ipso consentiente in cap. 3. lib. de formatione) ita primum sit oportet subiectum animæ primæque facultatum illius sedes, vnde ad alia potius deriuentur, quàm illuc ducantur à cæteris. Deinde in eo vigent lætitia, tristitia, perturbatio neque vniuersa tamquam in proprio domicilio. Ea igitur sedes est appetitus omnis. At appetitus sequitur cognitionem sensus, moxque appetitum motus: neque appetitus potest esse sine sensu, neque motus sine appetitu. Sensus igitur quoque & motus illic principium est. Tum vero vt in entium genere, sic in animalis administratione ad vnum principium reuocare cuncta oportet: quippe ita optimè gubernantur omnia & constant. Illudque in medio loco, veluti tutissimo & ex quo attingere omnia possit, hoc est in thorace, æquum est consistere. Præterea detracto sanguine & calore priuatur animalia sensu & motu: eæque partes, quæ sunt exangues & frigidæ, nec sentiunt nec motum habent. Eæ verò acutius sentiunt atque ad motum promptiores existunt, quæ puriore & sincero magis sanguine præditæ sunt: non igitur cerebrum exangue suæque natura frigidissimum ineptumque ad sensum & ad motum, nec vlla omnino pars sanguine destituta facultatum illarum atque operationum principium existimari debet. Neque verò sanguis ipse, qui pars animalis non est: sed cor, quod sanguinis & caloris fons & origo existit. Quintum Argumentum fuit; quod hoc membrum vbi primum, vel etiam antè cerebrum, formatum est, sentit, palpat, mouetur, ceu animal quodpiam sit, quod sentiendi & mouendi per se facultatem habeat alijque subindè tribuat. Argumentationis hoc genus confirmabit illud Auerois in 7. physico. Commentario 4. vidisse se arietem asserentis post abscissum caput huc & illuc multoties ambulare, quod non temerè credi posse multè antea scripserat Aristoteles in 3. de partibus libro cap. 10. Sextum ex neruorum copia desumptum est, quæ conspicitur in corde; velut instrumentorum, quibus motus is fiat, cuius in seipso cor facultatem habet. Septimum, quod res ipsa testetur animalia illa que durum & densum habent cor, hebetè planè sensu esse; valere autem sensu, quæcumque mollius; pauida, quæ grandius; audentia, quæ minus. Quasi illud si rum sensus, tum affectuum omnium principium & sedes. Octauum; quod nutriendi vis in eo potissimum inest membro; vt

Antea demonstratum est, cum de venis ageretur. Eoq. verius quod cum illud primū viuat & moriatur vltimū immò in quibusdā animalibus, partibus superioribus & inferioribus amputatis, viuat adhuc media illa, in qua est cor. Ibi que sit caloris fons, in quo vita consistit; vitæ nimirum principium est. quod autem est vitæ, nutritionis quoque oportet esse: quoniam sine alimento non conseruatur vita. Credendumque est, vbi est vita, ibi conseruatricem illius facultatem inesse. Porro in eadem parte sensuum & nutritionis ac vitæ principium ponere necesse est. Tum quia nutriendi quidem & viuens separari à sentiente potest; at hoc sine illo esse nequit. Tum quia cum animalis vita sine sensu nusquam constet; siquidem animal per sensum primò constituitur atque hoc à non animali distinguitur: si scorsim essent sensus & vita nutritionisque principium; super viueret animal sentiendi vi amissa, & omnino non viueret. Viueret; quia vegetantem facultatem haberet, à qua necessarium vitæ alimentum acciperet. Non viueret autem; quod sensu priuatum esset, sine quo nullum animal viuat. Tum demum quia si facultas sentiens separata esset à vegetante, animalia non vnam, sed plures haberent animas loco situmque distinctas. Vt enim in plantis vegetans scorsim existens animam illis impertit; sic animalibus item adferret: nec minus sentiens, quæ scorsim in alio inesset membro. Vnde consequens esset, vnum membrum nutriti solum vitæque futuri, non sensu, alterum sentire duntaxat, non nutriti nec viuere. quod cum dici nullo modo possit, affirmandum planè fuerit vitam & sensum vbi que reperiri; illique ipsi membro, cui primum inest vita, sensum quoque primum inesse atque indè ad reliqua vniuersum hoc facultatum genus deriuari.

Galenus contra pro cerebri dimicat principatu. Atque Aristotelem hoc primum argumento aggreditur: quod sensuum organa, oculi, aures, nares, lingua, propè cerebrum locata sint; non propè cor. Neque à corde, sed à cerebro ducantur ad singula; tum nerui molles & verò etiam duriores ad oculi linguæ, totiūque faciei musculos: tum animalis spiritus, quo sensus omnis, & motus absoluitur. Deindè & altero: quod nullam aliam ob causam factum fuerit cerebrū eaq. in corporis parte positum atq. indè per spinam deriuatum; nisi vt sensum & motum corpori toti largiretur atque vtrumque facultati genus administraret. Nam quod Aristoteles factum dixit, & in capite collocatum, vt calorem cordis temperaret; non solum multis modis confutatur, vt alibi dictum est, verum etiam si de cerebro fortasse dicatur, de spinali certe medulla responderi non potest. Tum vero illo, quod cerebri sinu vulnerato, immo etiam solum compresso, sensu illico omni & motu priuatum animal collabatur, quod nequaquam euenit, si cor vel etiam denudatum comprimatur. quin fabri forcipe comprehensum cuiuspiam fuisse commemorat in 1. decretis lib. cap. 6. qui neque in sensu, neque in motu læsionem vllam sensit. Sed & magna voce clamabat, & vehementer membris omnibus mouebatur. Ac postremo; quod nerui, qui sensus & motus instrumenta sunt, manifestum habent & conspicuum omnibus ex eo membro exortum. At vbi est instrumenti principium, ibi facultatis

quoque instrumento vrentis credendum est præcipuam esse sedem.

EORVM DEM DE PRIMA
neruorum origine altercatio.

CAPVT XXVII.

N altero quoque capite, quod de prima est neruorum origine, ijdem illi, philosophiæ vnus, alter medicinæ principes, non minus serio altercantur.

Aristotelis
opinio.

Qui enim ab vno principe membro corde totam animalium vitam administrari voluit; ab eodem non arterias modo & venas, sed neruus item creditur proficisci. Primum quoniam complures in eius sinibus neruuli conspiciuntur, qui velut aliorum radices esse videntur. quod si aduersarius respondeat minimè efficax esse argumentum, ut respondet in 1. de decretis lib. cap. 8. propterea quod eodem ostenderetur manum aut pedem, aut aliam quampiam partem, quæ magnopere neruosa sit, principium esse neruorum: cogitare debet has omnes partes posteriores esse; Cor autem primum omnium formari; vel etiam ipsomet consentiente priusquam formetur cerebrum. Et ideo si in corde sint nerui, non potuisse illos aliunde adduci, sed ab hoc potius primo membro ad cætera omnia deriuari. Alterum argumentum fuit; quod arteria, quam ex corde orti certum est, neruosa est atq. illius postrema neruo profus constant: quippè quæ nullo intus cauo distinguantur; sed solida planè sint & corpulenta; atque ad neruorum modum tendantur.

3. Tertium ac postremum illud fuisse videtur, quod antea quoque propositum fuit. Vnum enim omnium principium esse oportet, in medio animalis constitutum; vt facultatum, sic instrumentorum, quibus ea ad suum opus exequendum vtuntur. Quare vt cum vitali facultate arteria, cum altrice vena, ita cum sentiente & mouente neruus ex eodem illo membro prodire debet.

Galenus opinio.

Qui vero tribus principibus vitæ nostræ totius administrationem commisit, ex corde arterias, ex iecore venas, & ex cerebro neruus progigni contendit. Primum namque dum nerui dissectionem facimus cum ex triplici substantia cõstare animaduertimus: media quadam & intima cerebri substantiæ prorsus simili; exterioribusque duabus, quarum alteram ex tenui, alteram ex dura cerebri continentibus membranis exoriri conspiciamus. Deinde magna profus neruorum copia erumpit ex cerebro: dumque omnes, quotquot in vniuerso corpore continentur, diligenter perquirimus; cernimus omnes aut ex cerebro proficisci; aut ex spinali medulla, quæ cerebri propago quæpiam est. Neque vllus omninò est musculus, cui ab horum altero principio non inferatur neruus. A corde autem nullus deducitur. Immo ipsum à cerebro accipit neruum. Siquidem à sexto eorum pari, qui ex cerebro statim producuntur, complures progerminationes fiunt, quæ tû ad iecur, ventriculos, & intestina cætera; tû ad cor descendunt. Quibus ea, quæ ad intestina procurunt, cum alijs quibusdam permisceantur,

quæ à spina procedunt. Cæterum neque vllus est in corde neruus. Nam & si neruosa nonnullæ discriminationes; & membranatum, quæ cordis orificijs adiacent, fines reperiantur; eas tamen nondum esse neruos intelligitur ex vlu; quo maximè instrumenta dignoscuntur. Nò enim sensum aut motum voluntarium tribuunt, quemadmodum cæteris partibus nerui; sed velut copulæ membranas illas cum corde coniungunt. Accedunt nerui illi, qui laryngis musculis inferuntur: quos à corde deduci non posse cuius manifestum erit, quin corporum dissectionibus fuerit vel mediocriter exercitatus. Tûm verò complura sunt animalia, quæ etsi cor non habeant, cum tamen sensu motuque potiantur, neruos ea habere necesse est. Denique inciso aut ligato neruo, pars ea, quæ superior est & cum cerebro copulata, nil patitur detrimenti; sed optimè sentit & mouetur; propterea quod cum suo principio coniuncta sit. Quæ autem inferior est tanquam ab eo separata, sensu omni & motu priuatur. Omnes igitur tum sentientes tum mouentes nerui principium habent à cerebro si enim à corde, nihil inde profectò eorum operatio læderetur.

DE VTROQUE DISPVTATIONIS
genere propria auctoris
sententia.

CAPVT XXVIII.

Tâ propemodum duo præcipua philosophiæ ac medicinæ lumina disputant. Quorum pugnam spectasse non solum iucundum fuerit, sed & fructuosum: cum optimis vtrinque armis & fortissimis ducibus pugnatum sit.

Sed ego in priori conflictu Aristoteli victoriæ palmam adiudico. Quod melioribus omninò & firmiter rationibus in ea causâ principatum cordis tueatur. Iisdemque argumentis, quibus antea demonstratum est membrum illud nutritionis principem esse, atque illi iecur in ea operatione famulari; conficitur etiam nunc primum esse sensus & motus principium; cuius veluti famulus & minister sit cerebrum. Nam vt mittam omnium maximæ ac profus incredibiles esse dolores cordis; membrumque illud perpetuo ac vehementi motu per omnem vitam agitari. Si vnum oportet esse in animali supremum principem, is tanè fuerit membrum omnium calidissimum, vbi calore geruntur omnia. Neque potest esse iecur, neque cerebrum; adde etiam neque testes, quibus gignendi principatum inesse Galenus existimauit. Quoniam vnâ quidem aliquam actionem habent horum singula membra; iecur nutritionem, cerebrum sensum & motum, testes procreationem: at ad cæteras nec ipsa quidpiam conferant, nec exequentibus alijs aut imperant aut opitulantur. Solû cor eiusmodi est; quod etiam nullû eorum operû particulariû immediatè exequatur, propterea quod nec principis deceat dignitatè, nec verò omnibus immediatè adesse queat. In spiritus tamen generatione, velut generalis ad omnia instrumenta, versatur omni tempore: eòque, ad iecur, ad cerebrum, ad testes, & omninò ad corporis

Prima sententia par.